УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат

Мср Душица Терзић

Радни наслов теме докторске дисертације

Корпусни приступ лексикографској обради фемининума у српскоме језику у поређењу с фемининумима у француском језику

Предложени ментор

Доц. др Саша Марјановић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 2410/1 Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је, уз сагласност предложених чланова, Комисију за оцену научне заснованости теме докторске дисертације докторанда мср Душице Терзић под насловом „Корпусни приступ лексикографској обради фемининума у српскоме језику у поређењу с фемининумима у француском језику".

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ
Име и презиме: **др Веран Станојевић**
Звање: **редовни професор**
Ужа научна област: **Романистика**
Датум избора у звање: **22. 1. 2020**.
Установа на којој је запослен: **Универзитет у Београду – Филолошки факултет**

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ
Име и презиме: **др Рајна Драгићевић**
Звање: **редовни професор**.
Ужа научна област: **Српски језик**.
Датум избора у звање: **15. 5. 2013.**
Установа на којој је запослен: **Универзитет у Београду – Филолошки факултет**.

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ
Име и презиме: **др Маја Миличевић Петровић**
Звање: **ванредни професор**
Ужа научна област: **Општа лингвистика**.
Датум избора у звање: **1. 10. 2020.**
Установа на којој је запослен: **Одсек за усмено и писано превођење, Универзитет у Болоњи.**

II ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ КАНДИДАТА ЗА ИЗРАДУ ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Мср Душица Терзић је студенткиња докторских студија на Филолошком факултету Универзитета у Београду од 2019. године. Диплому основних студија стекла је 2017. године с просечном оценом 9,92 на Групи за француски језик, књижевност и културу Филолошког факултета Универзитета у Београду. У оквиру основних студија учествовала је у програму размене студената *Еразмус* + на Универзитету у Тулузу – Жан Жорес у Француској, где је похађала два семестра. Током размене упознала се с основама корпусне лингвистике и развила интересовање за област рачунарске обраде језика. Истраживање из области рачунарске обраде језика наставила је у оквиру мастер студија на Филолошком факултету Универзитета у Београду, где је 2019. године је успешно одбранила завршни рад под насловом *Parsing des textes journalistiques en serbe à l'aide du logiciel Talismane* (Синтаксичка анотација новинских

текстова на српскоме језику помоћу програма *Talismane*). Као један од резултата мастер рада, израдила је ресурс за рачунарску обраду српскога језика, *ParCoJour*, означени корпус новинских текстова који је слободно доступан за некомерцијалну употребу. Поред тога, кандидаткиња активно учествује на научним скуповима посвећеним рачунарској обради језика и језичким технологијама, укључујући *Recital2019*, одржан у Тулузу у јулу 2019. и *TSD2020* у Чешкој у септембру 2020, као и научним скуповима у Србији (*Језици и културе у времену и простору IX*, 51. и 52. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, *Српски језик, књижевност, уметност XVII*). Тренутно је запослена као асистент на Катедри за романистику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Активни је члан тима који ради на изради паралелног електронског корпуса *ParCoLab*.

2.2. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Д. Терзић, Означавање грешака у ученичком корпусу српскога језика, у: А. Милановић (ур.), *Научни састанак слависта у Вукове дане,* 52(1), Београд: Филолошки факултет, 2023, 409–419.
2. Д. Терзић, Српски језик у контексту тенденција у рачунарској обради језика, у: Д. Мршевић-Радовић (ур.), *Научни састанак слависта у Вукове дане* 51(1)*,* Српска лингвистика – перспективе дијахроног и синхроног изучавања, Београд: Филолошки факултет, 2022, 145–157.
3. D. Terzić et al., Diversification of Serbian-French-English-Spanish Parallel Corpus ParCoLab with Spoken Language Data, in: P. Sojka et al. (eds), *Text, Speech, and Dialogue TSD 2020 Lecture Notes in Computer Science*, 12284, Cham: Springer, 2020, 61–70.
4. Д. Терзић, Анализа успешности парсера *Talismane* на нивоу синтаксичких етикета у корпусу ParCoJour, у: С. Гудурић и др. (ур.), *Језици и културе у времену и простору : тематски зборник 9. 2,* Нови Сад: Филозофски факултет: Педагошко друштво Војводине, 2020, 265–279.
5. D. Terzić, Parsing des textes journalistiques en serbe par le logiciel Talismane, in: *Actes de la Conférence sur le Traitement Automatique des Langues Naturelles (TALN) PFIA 2019, Volume III : RECITAL,* Toulouse: ATALA, 2019, 591–604.
6. Д. Терзић, Веран Станојевић. Le temps et l'aspect en français et en serbe / Време и аспекат у француском и српском језику. Београд: Филолошки факултет, Универзитет у Београду, 2019, 430 стр, *Анали Филолошког факултета* 32(2), 2020, 465–472.
7. Д. Терзић, Saša Marjanović, Nikola Radosavljević. Srpski glagoli: konjugacijski rečnik glagola srpskoga jezika/ Serbian verbs: A Conjugation Dictionnary of Serbian Verbs. Beograd, Klett, 2019, 355 стр, *Филолошки преглед*, 47(1), 2020, 211–213.

На основу увида у биографију Комисија сматра да мср Душица Терзић **испуњава** све услове који су потребни за израду докторске дисертације. И библиографија у којој се налазе радови из области рачунарске обраде природних језика и корпусне лингвистике, објављена у престижним публикацијама, сугерише да кандидаткиња располаже знањима и умећима неопходним за обраду предложене теме.

III ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

Име и презиме ментора: **др Саша Марјановић**.
Звање: **доцент**.
Датум избора у звање: **21. 3. 2023.**
Установа на којој је запослен: **Универзитет у Београду – Филолошки факултет**
Ужа област научно-истраживачког рада: **Романистика**.

Радови ментора из уже научне области којој припада тема предложене дисертације (најмање пет радова):

1.	Марјановић Саша. „Корпусна анализа поредбене фраземе као бела лала.” *Научни састанак слависта у Вукове дане* 51.1 (2022): 283–297 (ISSN 0351-9066).
2.	Marjanović, Saša, Dejan Stosic, Aleksandra Miletic. „A Sample French-Serbian Dictionary Entry based on the ParCoLab Parallel Corpus.” *Proceedings of the XVIII EURALEX International Congress: Lexicography in Global Contexts*. Eds. Simon Krek et al. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani / Ljubljana University Press, Faculty of Arts, 2018. 423–435 (ISBN 978-961-06-0097-8).
3.	Марјановић, Саша, Дејан Стошић, Александра Милетић. „Паралелни корпус ParCoLab у служби српско-француске лексикографије.” *Српско-француске књижевне и културне везе у европском контексту 1*. Ур. Јелена Новаковић, Миливој Сребро. Нови Сад: Матица српска – Bordeaux: Université Bordeaux Montaigne, 2019. 279–307 (ISBN 978-86-7946-293-0).
4.	Marjanović, Saša. „Le traitement des métaphores animalières dans les dictionnaires serbe-français.” *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду* 38.3 (2013): 117–128 (ISSN 0374-0730).
5.	Марјановић, Саша. „Лексикографска обрада фраземе (пасти) као зрела крушка и њени кореспонденти у француском језику.” *Научни састанак слависта у Вукове дане* 43.1 (2014): 371–383 (ISBN 978-86-6153-200-9, ISSN 0351-9066).

Комисија сматра да др Саша Марјановић **испуњава** све услове за ментора ове докторске дисертације из уже научне области Романистика, с усмерењем на корпусну лингвистику, лексикологију и лексикографију.

IV ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНЕ ТЕМЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

4.1. ФОРМУЛАЦИЈА НАСЛОВА ТЕМЕ

Будући да ће се кандидаткиња у докторској дисертацији бавити испитивањем феминимума српскога језика на грађи различитих електронских корпуса како би оценио степен адекватности постојеће лексикографске обраде фемининума у референтним једнојезичним и двојезичним српско-француским речницима, може се констатовати да радни наслов докторске дисертације одговора предложеној теми. Такав наслов посебно је прикладан и утолико што ће кандидаткиња корпусно засноване обрасце лексикографске обраде фемининума у српскоме језику понудити поредећи резултате са ситуацијом у француском језику и референтним речницима тога језика.

4.2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

У поднетој пријави кандидаткиња разјашњава правце развоја теме. Кандидаткиња као предмет докторске дисертације поставља корпусно испитивање учесталости и домена употребе фемининума (социјалних фемининатива или феминатива), односно назива за занимања, титуле, функције и звања жена у српском језику како би, контрастирајући стање у српском језику с овом појавом у француском језику, понудио обрасце њихове адевкатне корпусно засноване лексикографске обраде.

Образлажући овакав избор предмета истраживања, кандидаткиња истиче да број радова у чијем су средишту фемининуми у српскоме језику није мали (нпр. Николић 1955, Марков 1981, Ајдановић 2008, Ђорић 2008, Savić i dr. 2009, Радић 2010, Пипер 2016, Filipović 2018, Оташевић 2020, 2021), али да су научни радови који се баве фемининумима у српском језику „[...] до сада пажњу усмеравали, углавном, само на творбу и семантику мовираних фемининума, а изван пажње су остала друга питања ’мушког’ и ’женског’ језика (нпр. различите лексичке и синтаксичке јединице у ’женском’ и ’мушком’ језику)” (Драгићевић, Утвић 2019: 189). Кандидаткиња даље образлаже како недостаје електронска база узуалних и неузуалних фемининума која би олакшала истраживања у овој области (Лазић-Коњик 2022: 105), а да би помоћу такве базе било могуће проучавати, између осталога, „[...] и лексичке аспекте значења, нарочито у зони конотативног и прагматичког значења, као и учесталост и домен употребе, што је основни предуслов за њихов адекватан будући лексикографски опис у речницима српског језика” (Лазић-Коњик 2022: 106). Кандидаткиња даље наводи да П. Пипер (2016: 57) истиче да се фемининативни неологизми углавном не налазе у референтним речницима словенских језика, али да их има у електронским корпусима и речницима специјализованим за ову врсту именица, где су наведени чак и уколико се ради о оказионализмима, без примера и података о извору.

Кандидаткиња потом образлаже да расте број електронских текстуалних база (тзв. корпуса) српског језика које садрже аутентичне текстове писане разним функционалним стиловима, као што су *ParCoLab* (Miletic et al. 2017) или *srWaC* (Ljubešić, Klubička 2014). Претрагом ових корпусâ може се, наиме, утврдити (релативно) стварна употреба фемининума у комуникацији, односно може се одговорити на многа отворена питања, као што је питање „[...] колика је фреквенција таквих речи у свим функционалним стиловима неког књижевног језика у дужем временском периоду [...]” (Пипер 2016: 55). Стога се кандидаткиња у докторској дисертацији жели послужити предностима језичких технологија и корпусне лингвистике како би се размотрили фемининуми из оне перспективе из које, према досадашњој литератури, нису проучени у довољној мери.

Кандидаткиња даље наводи да би учесталост и домен употребе фемининума, као и њихову лексикографску обраду у српском језику контрастирао с овом појавом у француској језику из више разлога. Ту кандидаткиња најпре наводи чињеницу да се број фемининума у француској и српској штампи унеколико увећава (Fujimura 2005, Драгићевић, Утвић 2019: 197), пре свега због све већег присуства жена на одговарајућим радним местима (Boel 1976: 73). Затим, кандидаткиња додаје да је у француској и српској јавности употреба фемининума предмет полемика које успоравају процес њиховог стварања за разлику од језичке ситуације у неким другим језичким срединама, попут ситуације у Немачкој, у којој се системски и јасно употребљавају мушки и женски облици (Пипер 2016: 41, Westveer 2018: 372). Најзад, кандидаткиња констатује да се облици женскога рода не користе доследно, те додаје да су, на пример, у француској језику чешћи при именовању жена у индустријској и пословној сфери него у државној администрацији, политици и другим пословима који се сматрају престижним (Boel 1976: 70). Исто тако, кандидаткиња извештава да се одређени фемининуми у српскоме језику чешће користе при именовању жена хуманистичког образовања (Драгићевић, Утвић 2019: 197–198).

Кандидаткиња истиче да су описане тенденције уочене на корпусима мањег обима и ограниченог употребног домена, те да их намерава проверити на опширнијем корпусу који је састављен од различитих текстуалних домена и који обухвата дужи временски период. Тиме би се, према наводима кандидаткиње, поједноставила израда адекватне фреквенцијске листе као полазне тачке у одабиру фемининума за које је потребно израдити лексикографски опис. Уједно кандидаткиња планира анализирати тенденције у референтним речницима француског језика како би се уочиле методе коришћене за обраду фемининума у француском. Фреквенцијска листа, као и анализа фемининума у речницима француског језика на крају би кандидаткињи омогућиле да изради обрасце лексикографских описа фемининума у српско-француским речницима, који би се даље могли применити у српским једнојезичницима.

Комисија оцењује да је предмет истраживања разрађен и добро образложен. Актуелан је утолико што је у складу с токовима савремене лингвистике, а релевантан зато што на српскоме језику досад није обрађен монографски, мада је, разуме се, било радова мањег обима и знатно ужег садржаја, што показује и прелиминарна библиографија и преглед истраживања. Истраживачки задаци и по обиму и по садржају одговарају захтевима докторске дисертације уопште, а посебно у области корпусне лингвистике, лексикологије и лексикографије.

4.3. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

Кандидаткиња је у складу с дометима изнетим на основу прелиминарне литературе јасно и прецизно формирала неколико хипотеза, које планира емпиријски испитати на грађи различитих електронских корпуса:

— учесталост употребе фемининума расте.
— учесталост употребе фемининума корелира с растом броја жена запослених у областима које фемининуми означавају.
— учесталост употребе фемининума варира у зависности од функционалног стила.
— у општим речницима нема довољно обрађених најфреквентнијих фемининума.
— већи је број фемининума у новијим издањима речника него у старијим.
— фемининуми као речничке одреднице праћени су додатним ознакама које сужавају њихову употребу на специфичне контексте.
— примери који илуструју фемининуме у речницима идеолошки су обојени.

Комисија оцењује да се хипотезе могу проверити, односно оповргнути емпиријским испитивањем у оквирима корпусне лингвистике примењене на лексиколошка и лексикографска питања, као и у оквиру критичке социолингвистике.

4.4. ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА И ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ

У поднетој пријави кандидаткиња наглашава да је први циљ истраживања спровести корпусну анализу учесталости употребе фемининума у српском језику. Другим речима, кандидаткиња би истражила који су фемининуми заиста у употреби. Први потциљ у оквиру овога циља чинила би израда фреквенцијске листе фемининума. Будући да би листа настала на основу обимног диверзификованог корпуса, кандидаткиња би добила прецизнију слику употребе фемининума. Даље, претрагом корпуса на основу временског раздобља кандидаткиња би остварила други потциљ, који би подразумевао проверу употребе фемининума у различитим временским периодима. Најзад, добијене резултате кандидаткиња би упоредила са стањем у француском језику (уп. Fujimura 2005).

Наредни циљ тицао би се металексикографске анализе лексикографске обраде оних фемининума које би кандидаткиња у првој фази издвојила као најфреквентније, односно потврђене у употреби. Испитала би да ли су представљени у референтним речницима српскога језика. Уколико јесу, испитало би се на који су начин наведени, квалификовани, дефинисани и који су примери употребе у оквиру речничког чланка дати. Такође, кандидаткиња би проверила постоје ли неке разлике у лексикографској обради фемининума у старијим и новијим издањима референтних речника. У разматрање би узела не само једнојезичке речнике објављене у Србији, већ и једнојезичнике објављене на простору Хрватске и Босне и Херцеговине у последњих 25 година. Издвојене учестале фемининуме кандидаткиња би проверила у српско-француским речницима, као и француским једнојезичницима како би се резултати металексикографске анализе француских једнојезичника, поготово они који би указали на примерену обраду, пресликали у изради речника српскога језика.

Најзад, након примарне квантитативне анализе, циљ кандидаткиње такође је да спроведе квалитативну анализу фемининума. На основу те анализе кандидаткиња би уочила тенденције које се испољавају при употреби фемининума. Најфреквентније фемининуме кандидаткиња би анализирала у контексту у којем се јављају у корпусима и речницима с циљем да издвоји потенцијалне родне идеологије које се на тај начин испољавају (уп. Gorjanc 2017; в. Adamska Sałaciak 2006; в. и Benson 2001). Поред тога, испитала би могу ли, и у којој мери, језичке политике утицати на употребу фемининума у реалној комуникацији. У оквиру овога циља кандидаткиња би желела испитати и дистрибуцију фемининума у односу на функционалне стилове.

Описани циљеви омогућили би остварење главног циља предложене докторске дисертације, а посреди је израда образаца неутралне лексикографске обраде фемининума у српско-француским речницима. Наиме, кандидаткиња би предложила лексикографску обраду оних фемининума за које би се корпусном анализом потврдила стварна употреба у језику. При томе, кандидаткиња би водила рачуна — применом социолингвистичких сазнања о имплицитном учитавању родних идеологија — да се избегне идеолошка обојеност речничких чланака. Уз то, анализа француских једнојезичника коју кандидаткиња планира да спроведе пружила би увид у то какви су поступци у овим речницима примењени, док би резултати анализе фемининума на корпусној грађи омогућили израду образаца лексикографске обраде. Ови обрасци могу се даље применити и у једнојезичним речницима српскога језика.

Кандидаткиња очекује да израдом докторске дисертације одговори на питања која су остала недовољно истражена када су посреди фемининуми. Поред тога, кандидаткиња очекује да изради ресурсе којима би се олакшала њихова даља лексикографкса обрада и анализа како у теоријске, тако и у практичне сврхе. Конкретно, кандидаткиња очекује да одговори на теоријска питања која је претходно поставила у пријави теме, те да изради фреквенцијску листу фемининума, као и предлоге образаца адекватне лексикографске обраде.

На основу изнесених увида Комисија оцењује да су циљеви истраживања и очекивани резултати дефинисани реално и да се истраживање с успехом може спровести.

4.5. ПЛАН РАДА И МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање би се према плану кандидаткиње спровело у неколико корака. Прво, фемининуми би се претражили у оним корпусима који тренутно садрже највише појавница прикупљених из разноврсних извора. На основу резултата претраге направила би се фреквенцијска листа фемининума и извдвојили они који се употребљавају с високом учесталошћу. При изради листе кандидаткиња би водила рачуна не само о броју појављивања одређеног термина, већ и о контекстима у којима се јавља, те у којим се доменима претежно користи одговарајући термин. Грађа за даљу анализу обухватила би, стога, како лексеме, тако и додатне информације о ширем контексту њихове употребе. Затим, грађа би се поделила на више временских периода за које би се поновио поступак претраге како би се уочило је ли учесталост фемининума различита у различитим временским раздобљима. Добијене резултате кандидаткиња би поредила са званичним статистичким подацима о запослености жена водећи рачуна о врсти послова, као и о статусу који уважавају одговарајућа занимања и звања.

Након што би кандидаткиња издвојила фемининуме за које постоји потврда употребе у корпусима, анализирао би њихову обраду у речницима француског и српског језика. При томе, проверило би се да ли их у речницима има на месту одредница, који се квалификатори употребљавају уз њих, постоје ли одређене стилске и прагматичке напомене уз облике женскога рода којих нема уз одговарајуће одредничке облике мушкога рода, те, коначно, издвојили би се примери употребе наведени у речничким чланцима.

Следећи корак подразумевао би квалитативну анализу дискурса у којима се фемининуми јављају у корпусима и речницима. Издвојене податке о контекстима употребе фемининума, као и о функционалним стиловима кандидаткиња би у овоме кораку користила

како би дошао до сазнања о потенцијалним родним идеологијама и стереотипима који се везују за ове лексеме.

На крају, кандидаткиња би израдила конкретне обрасце лексикографске обраде фемининума у српско-француским речницима. У овоме кораку обрадио би све лексеме за које би претходна како квантитативна фреквенцијска анализа, тако и квалитативна анализа корпусних примера потврдиле употребу у језику. Основна замисао овога корака јесте да се при изради образаца не залази нити у родне идеологије и стереотипе, нити да се износе идеје језичког планирања, које се косе с начелима спонтаног језичког развоја, пре свега настанка неологизама. Циљ кандидаткиње јесте да неутрално лексикографски обради оне лексичке јединице чија је употреба потврђена корпусном анализом.

На основу изнетих увида Комисија оцењује да је план рада добро осмишљен, а да предложене истраживачке методе представљају успелу комбинацију традиционалних и модерних поступака у истраживањима која се тичу примене домета корпусне лингвистике на лексиколошка и лексикографска питања.

4.6. ПРЕЛИМИНАРНИ СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

Кандидаткиња је приложила обиман попис библиографских јединица којима се користио у прелиминарним истраживањима. Реч је о референцама које се односе на лексикологију, лексикографију, творбу речи, корпусну лингвистику, социолингвистику и нормативистику. Поред референци на српском језику, ту су и референце објављене на енглеском, француском и словеначком језику:

1) М. Ајџановић, *Функционално оптерећење суфикса за обележавање особа,* Нови Сад: Филозофски факултет, 2008.
2) Д. Ајдачић, Називи жена и глобализација – англицизми у српском језику, *Новоречје,* 3, 2020, 29–42, http://www.alma.co.rs/Novorecje/Novorecje3.pdf. 18.05.2023.
3) В. Бошковић, *Дискурзивна средства за изражавање родних идеологија на примеру студентске популације у Србији*, докторска дисертација, Београд: Универзитет у Београду – Филолошки факултет, 2016.
4) Р. Драгићевић, *Лексикологија српског језика,* друго издање, Београд: Завод за уџбенике, 2010.
5) Р. Драгићевић, М. Утвић, Умножавање мовираних фемининума на -*(к)иња* у савременом српском језику, *Српски језик,* 24, 2019, 187–200.
6) А. Кузмановић Јовановић, *Језик и род. Дискурзивна конструкција родне идеологије,* Београд: Чигоја Штампа, 2013.
7) *Закон о родној равноправности,* Службени гласник Републике Србије, 52/2021.
8) И. Лазић Коњик, Социјални фемининативи у српском језику – неолошки и лексикографски аспект, у: *Актуелна питања лексикологије и лексикографије српскога језика,* Андрићев институт, Андрићград, 2022, 87–109.
9) Б. Марков, Именице са значењем лица женског пола у српскохрватском језику, *Научни састанак слависта у Вукове дане,* 7, 1981, 177–187.
10) С. Милорадовић, Језик родне равноправности: Родно диференцирани језик и граматичка категорија рода у српском језику, https://www.isj.sanu.ac.rs/2018/05/14/jezik-rodne-ravnopravnosti/ 18.05.2023.
11) С. Николић, Облици имена: звања, занимања, дужности и титула женских лица, *Наш језик*, 6/5-6, 1955, 148–152.
12) Одбор за стандардизацију српског језика, Како именовати занимања и титуле женских особа, *Списи Одбора за стандардизацију српског језика,* 10, 2008, 98–104.
13) Ђ. Оташевић, Родни парови у речницима нових речи и секундарност феминатива, *Новоречје,* 4, 2021, 75–78, http://www.alma.co.rs/Novorecje/Novorecje4.pdf 19.05.2023.

14) Ђ. Оташевић, Фемининуми (феминативи) у речницима нових речи, *Новоречје,* 3, 2020, 43–66, http://www.alma.co.rs/Novorecje/Novorecje3.pdf 19.05.2023.

15) Н. Петрушић (ур.), *Зборник мишљења, препорука и упозорења Повереника за заштиту равноправности,* Београд: Повереник за заштиту равноправности, 2011. https://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/download/zbornik_misljenja_-_knjizni_blok.pdf 18.05.2023.

16) П. Пипер, Родна равноправност и језик, *Нова српска политичка мисао,* 3–4, 2008, 128–129.

17) П. Пипер, О грамматикализации сербских фемининативов, у: M. Nomachi, A. Danilenko, P. Piper (ed.), *Grammaticalization and Lexicalization in Slavic Languages,* München – Berlin – Washington D.C., 2014, 75–86.

18) П. Пипер, О социјалним фемининативима у српском и другим словенским језицима, *Јужнословенски филолог,* 72/3–4, 2016, 35–65.

19) Ј. Радић, Пол и категоријална припадност назива за лица у српском језику, *Шездесет година Института за српски језик САНУ*, Зборник радова, I, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2007, 381–400.

20) Ј. Радић, Род у граматици и савремене друштвене појаве, *Језички систем и употреба језика*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, 2010, 95–108.

21) Ј. Радић, Појам *род* у граматици и логици (у светлу ʼфеминизацијеʼ српског језика), Посебно издање Зборника радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини: *Поводом 50-годишњице Филозофског факултета Универзитета у Приштини, у част проф. др Милосаву Вукићевићу*, Косовска Митровица, 2010, 387–396.

22) Ј. Радић, Род у природи, граматици и друштву, *Гласник Етнографског института САНУ,* 68/1, 2010, 115–130.

23) Ј. Радић, Именички род у језику и равноправност полова у друштву (Логички нивои и моција рода у српском језику), *Књижевни (стандардни) језик и језик књижевности* (Зборник радова са V међународног научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност”, књ. I), Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, 2011, 43–57.

24) Ј. Радић, Доследна ʼфеминизацијаʼ: испољавање свести о равноправности полова или пут у менталну деградацију, *Филолог*, бр. 8, год. IV, 2013, 25–36.

25) С. Стојановић, Моција рода у функцији еманципације, *Српски језик,* 11/1–2, 2006, 285–307.

26) Б. Ћорић, Контрастивни опис творбених средстава за обележавање именичке моције у српскохрватском и немачком језику, *Књижевност и језик* 22, 2, 1975, 265–285.

27) Б. Ћорић, Именичка моција: Граматички род и питање полне дискриминације у језику, у: *Творба именица у српском језику,* Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008, 197–209.

*

28) J. Abbou, Double Gender Marking in French: A Linguistic Practice of Antisexism, *Current Issues in Language Planning,* 12(1), 2011, 55–75.

29) Académie française, *Féminisation (des noms de métier, de titres, etc.), https://www.academie-francaise.fr/sites/academie-francaise.fr/files/rapport_feminisation_noms_de_metier_et_de_fonction.pdf,* 31.05.2023.

30) A. Adamska-Sałaciak, *Meaning and the Bilingual Dictionary, The Case of English and Polish*, Frankfurt am Main: Peter Lang, 2006.

31) M.-E. Arbour, H. de Nayves, Féminisation linguistique: étude comparative de l’implantation de variantes féminines marquées au Canada et en Europe, *Langage et Société,* 148, 2014, 31–51.

32) F. Baider et al., La place du genre dans les bases de données multilingues: le cas d’EuroWordNet, *Nouvelles Questions Féministes,* 26(3), 2007, 57–69.

33) E. Barić, Ženski mocijski parnjak kao funkcionalna komunikacijska kategorija, *Jezik* 37, 1, 1989, 12–21.

34) A. Becquer et al., *Femme, j'écris ton nom... Guide d'aide à la féminisation des noms de métiers, titres, grades et fonctions*, Paris, La Documentation française, 1999, https://medias.vie-publique.fr/data_storage_s3/rapport/pdf/994001174.pdf, 28.05.2023.

35) K. Bednarska, Kdo naj dela, kdo pa skrbi za otroke? Spolni stereotipi v slovarjih, u: A. Žele (ur.), *Obdobja 32. Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve),* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2013, 35–42.

36) B. Begović, Upotreba rodno osetljivog jezika i prikaz žena u štampanim medijima u Srbiji, *CM: Communication and Media Journal,* 35, 2015, 59–80.

37) P. Benson, *Ethnocentrism and the English Dictionary,* London, New York: Routledge, 2001.

38) E. Boel, Le genre des noms désignant les professions et les situations féminines en français moderne, *Revue Romane*, 11, 1976, 16–73.

39) R. Borić, *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije,* Zagreb: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, 2007.

40) N. Brick, C. Wilks, Les partis politiques et la féminisation des noms de métier, *French Language Studies* 12, 2002, 43–53.

41) I. Brković, T. Pišković (ur.), *Izvedbe roda u hrvatskome jeziku, književnosti i kulturi,* zbornik radova 46. seminara Zagrebačke slavističke skole, Zagreb: Zagrebačka slavistička škola, 2018.

42) M. Bucholtz, K. Hall, Language and gender, in: A. Duranti (ed.), *A Companion to Linguistic Anthropology,* Malden, MA, USA; Oxford, UK; Carlton, Victoria, Australia: Blackwell, 2003, 268–294.

43) B. Ćorić, Nomina agentis na -*lica* s posebnom nijansom značenja, *Književni jezik* 1, 1978, 24–32.

44) B. Ćorić, Tvorba naziva za ženska bića u južnoslovenskim jezicima, *Književni jezik* 3, 1979, 31–41.

45) B. Ćorić, Sociolingvistički status naziva za osobe ženskog pola u srpskohrvatskom jeziku, *Fluminensia,* II/1-2, 1989/1990, 103–108.

46) C. Darmestädter, Modernité et modernisation du 'Dictionnaire de l'Académie française' : quelles transformations de la huitième à la neuvième édition ?, *Études de linguistique appliquée* 163(3), 2011, 285–306.

47) E. Dawes, La féminisation des titres et fonctions dans la Francophonie, *Ethnologies* 252, 2003, 195–213.

48) A. Dister, M.-L. Moreau, « Dis-moi comment tu féminises, je te dirai pour qui tu votes. » Les dénominations de candidates dans les élections européennes de 1989 et de 2004 en Belgique et en France, *Langage et société,* 115, 2006, 5–45.

49) R. Dragićević, Globalizacija i leksika srpskog i drugih slovenskih jezika u XXI veku, u: R. Dragićević i dr. (ur.), *Slovenska susretanja: jug i zapad*, Wydano nakładem Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa: Instytut Slawistyki Zachodniej i Południowej Wydział Polonistyki UW, 2021, 11–46.

50) S. Durrer, Les femmes et le langage selon Charles Bally : "des moments de décevante inadvertance" ?, *Linguistique Online*, 11, 2002.

51) T. Đukić Živadinović, Reprezentacija žena u politici u novim medijima u Srbiji, doktorska disertacija, Niš: Univerzitet u Nišu – Filozofski fakultet, 2022.

52) P. Eckert, The whole woman: Sex and gender differences in variation, *Language Variaion and Change,* 1, Cambridge University Press, 1989, 245–267.

53) P. Eckert, S. McConnell-Ginet, New Generalizations and Explanations in Language and Gender Research, *Language in Society*, 28, 1999, 185–201.

54) P. Eckert, S. McConnell-Ginet, *Language and Gender,* Cambridge: Cambridge University Press: Cambridge, 2003.

55) D. Elmiger, *La féminisation de la langue en français et en allemand : Querelle entre spécialistes et réception par le grand public*, Paris: Honoré Champion, 2008.

56) J. Filipović, Rod i jezik, u: I. Milojević, S. Markov (ur.), *Uvod u rodne teorije*, Novi Sad: UNS ACIMSI Centar za rodne studije, Mediterran Publishing, 2011, 409–424.

57) J. Filipovic, Gender, power and language standardization of Serbian, *Gender and Language*, 5(1), 2011, 111–131.

58) J. Filipović, A. Jovanović Kuzmanović, *Vodič za rodno osetljiv pristup medijima. Preporuke i dosadašnja praksa,* Beograd: Uprava za rodnu ravnopravnost Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike Republike Srbije, 2012.

59) J. Filipović, Rod u društvu i jeziku, u: *Moć reči Ogledi iz kritičke sociolingvistike,* drugo izdanje, Beograd: Zadužbina Andrejević, 2018, 188–213.

60) S. Fleischman, The Battle of Feminism and *Bon Usage* : Instituting Nonsexist Usage in French, *The French Review,* 70(6), 1997, 834–844.

61) I. Fujimura, M. Itoigawa, Féminisation des noms de métiers en français et en espagnol [en japonais], *Gengo Bunka Ronshu*, 23(1), 2001, 141–156.

62) I. Fujimura, Féminisation des noms de métiers en français dans le domaine de la politique : description diachronique [en japonais], *Gengo Bunka Ronshu*, 24(2), 2002, 235–250.

63) I. Fujimura, La féminisation des noms de métiers et des titres dans la presse française (1988–2001), *Mots: Les Langages du Politique,* 78, 2005, 37–52.

64) V. Gorjanc, Kontekstualizacija oseb ženskega in moškega spola v slovenskih tiskanih medijih, u: I. Novak Popov (ur.), *43. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Stereotipi v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi,* Ljubljana: Center za Slovenščino kod Drugi/Tuji Jezik pri Oddelku za Slovenistiko Filozofske Fakultete Univerze v Ljubljani, 2007, 173–180.

65) V. Gorjanc, *Nije rečnik za seljaka,* (M. Moličnik prev.), Beograd: Čigoja štampa, 2017.

66) E. Hentschel, The expression of gender in Serbian, in: M. Hellinger, H. Bußmann (ed.), *Gender across languages: The linguistic representation of women and men,* 3, Amsterdam: John Benjamins, 2003, 287–309.

67) E. Hidalgo Tenorio, Gender, Sex and Stereotyping in the Collins COBUILD English Language Dictionary, *Australian Journal of Linguistics*, 20(2), 2000, 211–230.

68) A.-M. Houdebine, Le français au féminin, *La Linguistique* 23(1), 1987, 13–34.

69) A.-M. Houdebine-Gravaud, La féminisation des noms de métiers en français contemporain, *Contrastes*, 1988, 39–71.

70) A.-M. Houdebine-Gravaud, Une aventure linguistique : la féminisation des noms de métiers, titres et fonctions en français contemporain, *Terminologie et traduction*, 1989, 91–145.

71) A.-M. Houdebine-Gravaud éd., *La féminisation des noms de métiers*, Paris: L'Harmattan, 1998.

72) M. Humar, Poimenovanja za moške in ženske v novejših slovenskih terminoloških slovarjih, u: M. Jesenšek (ur.), *Izzivi sodobnega slovenskega slovaropisja*, Maribor: Zora, 2011, 422–440.

73) M. Jacobs, *Language reform as language ideology: An examination of Israeli feminist language practice*, Ph.D. dissertation, USA: University of Texas at Austin, 2004.

74) M. Janjanin, Gospođa profesor, *Naš jezik,* 2/7, 1934, 202–204.

75) D. Jovanović, Đ. Otašević, *Mali rečnik feminističkih termina*, Beograd: Alma, 2015.

76) E. Khaznadar, Masculin et féminin dans la dénomination humaine : linguistique et politique. Aperçu de la pratique québécoise, *Le français moderne*, 68(2), 2000, 141–170.

77) S. Kranjc, M. Ožbot, Vloga spolno občutljivega jezika v slovenščini, italjaniščini in angleščini, u: A. Žele (ur.), *Obdobja 32, Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve),* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2013, 233–239.

78) D. Klikovac, *Jezik i moć,* Beograd: XX vek, 2008.

79) D. Kováříková et al., Lexicographer's Lacunas or How to Deal with Missing Representative Dictionary Forms on the Example of Czech, *International Journal of Lexicography*, 33(1), 2020, 90–103.

80) K. Kustec, *Novotvorjenke za poimenovanje oseb v slovenskem jeziku,* Maribor: University of Maribor, 2009.

81) A. Kuzmanović Jovanović, *Rodno osetljiv jezik u sektoru bezbednosti*, Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2013, https://bezbednost.org/wp-content/uploads/2020/06/rodno_osetljiv_jezik_u_sektoru_bezbednosti.pdf. 19.05.2023.

82) R. Lakoff, Language, gender and politics. Putting „Women" and „Power" in the same sentence, in: M. Meyerhoff, J. Holmes (eds.), *The handbook of language and gender*, Oxford: Blackwell Publishing, 2003, 159–160.

83) R. Lakoff, Author's introduction. Language and woman's place revisited*,* in: M. Bucholz (ur.), *Language and Woman's Place. Text and commentaries,* Revised and expanded edition, Oxford: Oxford University Press, 2004, 15–28.

84) R. Lakoff, Language and woman's place revisited, in: M. Bucholz (ed.), L*anguage and woman's place. Text and commentaries*. Revised and expanded edition, Oxford: Oxford University Press, 2004, 35–118.

85) C. Lipovsky, Gender-Specification and Occupational Nouns: Has Linguistic Change Occurred in Job Advertisements since the French Feminisation Reforms?, *Gender and Language* 8(3), 2014, 361–392.

86) N. Ljubešić, F. Klubička, {bs,hr,sr}WaC – Web corpora of Bosnian, Croatian and Serbian, in: F. Bildhauer, R. Schäfer (eds.), *Proceedings of the 9th Web as Corpus Workshop (WaC-9)*, EACL 2014, Gothenburg: Association for Computational Linguistics, 2014, 29–35.

87) M. Matthey, Féminisation du lexique et du discours en Suisse romande: un état des lieux, *Bulletin suisse de linguistique appliquée* 72, 2000, 63–79.

88) A. Miletic et al., ParCoLab: A Parallel Corpus for Serbian, French and English, in: K. Ekštein, V. Matoušek (eds.), *Text, Speech, and Dialogue. 20th International Conference, TSD 2017, Prague, Czech Republic, August 27–31, 2017 Proceedings, Lecture Notes in Artificial Intelligence 10415*, Cham: Springer, 2017, 156–164.

89) D. Leeman-Bouix, *Les fautes de français existent-elles ?*, Paris: Le Seuil, 1994.

90) Ž. Papić, L. Sklevicky (ur.). *Antropologija žene*, Beograd: XX vek, 2003.

91) M.-A. Paveau, La féminisation des noms de métiers : résistances sociales et solutions linguistiques, *Le Français aujourd'hui* 136, 2002, 121–128.

92) T. Pišković, Uvod u rodolektologiju, *Rodni jezici,* zbornik radova o jeziku, rodu i spolu, T. Pišković (ur.), s engleskog prevela Nevena Erak Camah, Zagreb: Zagrebačka slavistička škola, 2018, 7–35.

93) S. Savić, Pragmatički aspekti roda nomina agentis u srpskohrvatskom/hrvatskosrpskom jeziku, Naučni sastanak slavista u Vukove dane, 13(1), 1984, 247–258.

94) S. Savić, Jezik i pol (I): istraživanja u svetu, *Ženske studije*, 1, 1995, 150–169.

95) S. Savić, Jezik i pol (II): istraživanja kod nas, *Ženske studije,* 2(3), 1995, 228–244.

96) S. Savić, Žena skrivena jezikom medija: Kodeks neseksističke upotrebe jezika, *Ženske studije*, 10, 1998, 89–132.

97) S. Savić i dr., *Rod i jezik*, Novi Sad: Ženske studije i istraživanja, Futura publikacije, 2009.

98) S. Savić, M. Stevanović, *Vodič za upotrebu rodno osetljivog jezika u javnoj upravi u Srbiji,* Beograd: OEBS, 2020, https://www.osce.org/files/f/documents/5/7/454309.pdf. 19.05.2023.

99) S. Sazdev, Feminativi u hrvatskom i u makedonskom jeziku, *Hrvatskomakedonske književne, jezične i kulturne veze, Zbornik radova 3,* Rijeka: Filozofski fakultet, 2011, 343–347.

100) M. Stevanović, Rodno osetljiv jezik u medijskoj praksi u Srbiji, *Филолог – часопис за језик књижевност и културу,* 19, 2019, 64–81.

101) D. Tannen, *Gender and Discourse*, Oxford: Oxford University Press, 1995.

102) N. Umek, *Feminizacija v slovenščini in francoščini: Družbeni in/ali jezikovni problem?*, diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 2008, http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/Umek-Neza.PDF. 20.05.2023.
103) R.A. Van Compernolle, Une pompière? C'est affreux! Étude lexicale de la féminisation des noms de métiers et grades en France, *Langage et Société,* 120, 2007, 1–24.
104) R.A. Van Compernolle, What do Women Want? Linguistic Equality and the Feminization of Job Titles in Contemporary France, *Gender and Language,* 3(1), 2009, 33–52.
105) T. A. van Dijk, Principles of critical discourse analysis. *Discourse and society,* 4(2), 1993, 249–283.
106) Z. Vince, Drugarica direktor, gospođa profesor ili drugarica direktorica, *Jezik,* 3(4), 1954/55, 113–188.
107) T. Westveer et al., Discriminating dictionaries? Feminine forms of profession nouns in dictionaries of French and German, *International Journal of Lexicography,* 31(4), 2018, 371–393.
108) B.L. Whorf, *Language, Thought and Reality*, Cambridge MA: MIT Press, 1956.
109) M. Yaguello, *Les mots et les femmes*, Paris: Payot, 1978.
110) M. Yaguello, Madame la ministre, dans: *Petits faits de la langue*, Paris: Le Seuil, 1998, 118–139.

Комисија закључује да је прелиминарна литература таква да омогућава кандидаткињи да свој докторски рад постави на ваљане теоријске основе, а да онда и емпиријска истраживања која уследе успешно обави и доведе до поузданих закључака.

V ЗАКЉУЧАК О ОЦЕНИ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ

Увидом у биографију и библиографију Комисија констатује да кандидат **мср Душица Терзић** испуњава све услове за израду докторске дисертације.

Комисија констатује да **др Саша Марјановић** испуњава услове предвиђене Стандардима за акредитацију студијских програма докторских академских студија и сагласан је да за предложену тему буде ментор.

На основу свега наведеног о предмету, хипотезама, постављеним циљевима, методу рада и очекиваним резултатима, Комисија констатује да је предложена тема **„Корпусни приступ лексикографској обради фемининума у српскоме језику у поређењу с фемининумима у француском језику"** својом сложеношћу, актуелношћу и значајем за научну област којој припада подобна за израду докторске дисертације.

Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе одлуку о прихватању позитивног Извештаја о оцени научне заснованости теме „Корпусни приступ лексикографској обради фемининума у српскоме језику у поређењу с фемининумима у француском језику", коју је предложио кандидат мср Душица Терзић, да за ментора именује др Сашу Марјановића и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др **Веран Станојевић**, редовни професор,
председник Комисије

2. _____
др **Рајна Драгићевић**, редовни професор,
члан Комисије

3. _____

др **Маја Миличевић Петровић**, ванредни професор,
члан Комисије (спољни члан)